

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Filozofia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	MFI-P1_1P-202, MFI-P1_2P-202, MFI-P1_3P-202, MFI-P1_4P-202
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – czerwiec 2020 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	3 sierpnia 2020 r.

Uwaga: akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający [...] rekonstruuje tezy i argumenty zawarte w tekście [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

1 pkt – za 3 poprawne odpowiedzi.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P
2. F
3. F

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający [...] rekonstruuje tezy i argumenty zawarte w tekście [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

1 pkt – za prawidłowe wymienienie 3 warunków przyjaźni.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

- wzajemność
- życzliwość
- obustronna świadomość zachodzenia relacji przyjacielskiej
- współżycie (wspólne życie oparte na wzajemnej sympatii)
- wzajemne przyjazne uczucie
- równość

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje [...] tezy filozoficzne, prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający [...] rekonstruuje tezy i argumenty zawarte w tekście [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

2 pkt – za trafne określenie cnoty oraz wyjaśnienie związku między arystotelesowskim pojęciem cnoty a przyjaźnią.

1 pkt – za trafne określenie cnoty LUB wyjaśnienie związku między arystotelesowskim pojęciem cnoty a przyjaźnią.

0 pkt – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

Arystotelesowskie określenie cnoty: cnota według Arystotelesa jest trwałą dyspozycją usprawniającą podmiot do dokonywania właściwych postanowień; istota cnoty wyraża się w zdolności podmiotu do rozumnego wyznaczania (i zachowania) właściwej, średniej miary.

Wyjaśnienie: przyjaźń w jej doskonałej formie jest relacją między ludźmi dzielnymi etycznie.

Podstawą tego rodzaju przyjaźni jest więc cnota (dzielność etyczna).

Zadanie 4. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający formułuje [...] tezy filozoficzne, prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych [...]. Zdający [...] rekonstruuje tezy i argumenty zawarte w tekście [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 1. w poprawny sposób wykonuje operację definiowania, podziału logicznego (klasyfikacji) oraz typologii. V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

- 2 pkt – za poprawne wymienienie rodzajów przyjaźni według Arystotelesa oraz za podanie kryterium tego podziału.
- 1 pkt – za poprawne wymienienie rodzajów przyjaźni według Arystotelesa LUB za podanie kryterium tego podziału.
- 0 pkt – za odpowiedź błędną, niepełną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rodzaje przyjaźni według Arystotelesa:

- przyjaźń użyteczna (użyteczna) – podstawą przyjaźni jest korzyść
- przyjaźń hedoniczna – podstawą przyjaźni jest przyjemność
- przyjaźń doskonała lub wartościowa etycznie – podstawą przyjaźni jest dzielność etyczna

Kryterium podziału jest rodzaj dobra fundujący odpowiedni rodzaj przyjaźni.

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną odpowiedź wraz z uzasadnieniem zawierającym pojęcia i twierdzenia etyki arystotelesowskiej.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

Według Arystotelesa nie każdy rodzaj przyjaźni jest czymś moralnie pięknym. Jedynie przyjaźń między ludźmi etycznie dzielnymi może być bez zastrzeżeń uznana za moralnie piękną, ponieważ dzielność etyczna jako dobro bezwzględne jest czymś moralnie pięknym. Arystoteles w *Etyce nikomachejskiej* pisze, że także ludzie źli mogą się ze sobą przyjaźnić – ze względu na korzyść lub przyjemność. Tego rodzaju przyjaźń nie może być uznana za moralnie piękną, bo ludzie źli są pozbawieni moralnego piękna.

Zadanie 6. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	I.4. Problematyka etyczna w filozofii starożytnej. Zdający: 3) prezentuje i porównuje filozoficzne koncepcje miłości, przyjaźni i rozwoju osobowego (platońska koncepcja miłości, arystotelesowska koncepcja celów i typów przyjaźni); 6) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) Arystoteles, <i>Etyka nikomachejska</i> (fragment). III.2. Problematyka filozofii człowieka w myśli XX w. Zdający: 5) analizuje różne formy więzi międzyludzkich: miłość, przyjaźń [...] i porównuje współczesne koncepcje tych więzi z koncepcjami starożytnymi. V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

- 3 pkt – za trafne przedstawienie stanowiska Arystotelesa oraz za poprawne wskazanie jednego podobieństwa i jednej różnicy między stanowiskiem Arystotelesa i Karola Wojtyły.
- 2 pkt – za trafne przedstawienie stanowiska Arystotelesa oraz poprawne wskazanie podobieństwa LUB za trafne przedstawienie stanowiska Arystotelesa oraz poprawne wskazanie różnicy między stanowiskiem Arystotelesa i Karola Wojtyły.
- 1 pkt – za trafne przedstawienie stanowiska Arystotelesa.
- 0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

Stanowisko Arystotelesa: filozof ten uważa, że miłość jest namiętnością i w tej postaci przeciwstawia ją przyjaźni, którą uznaje za trwałą dyspozycję. Miłość jako namiętność nie musi być odwzajemniona, a jej przedmiotem mogą być też przedmioty nieożywione. Warunkiem koniecznym przyjaźni jest zaś wzajemna życzliwość i świadomość tego faktu, co przesądza o tym, że przyjaźń może być zawierana jedynie między ludźmi.

Podobieństwo między stanowiskiem Arystotelesa a stanowiskiem Karola Wojtyły: Karol Wojtyła zgodziłby się z Arystotelesem, że istotą doskonałej przyjaźni jest wzgląd na dobro samego przyjaciela. Tak pojęta przyjaźń oparta jest na bezinteresownej, wzajemnej życzliwości.

Różnica między stanowiskiem Arystotelesa a stanowiskiem Karola Wojtyły: według Karola Wojtyły jest możliwa przyjaźń między człowiekiem a Bogiem. Według Arystotelesa, nie jest możliwa przyjaźń między człowiekiem a bogami czy Nieporuszonym Poruszycielem.

Zadanie 7. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	I.1. Klasyczna koncepcja filozofii. Zdający: 2) umieszcza formułowane pytania i problemy filozoficzne w obrębie właściwej dla nich dyscypliny. II.1. Problematyka epistemologiczna w filozofii XVII i XVIII w. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje epistemologiczne stanowiska empirystów, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] empiryzm D. Hume'a i jego sceptyczne konsekwencje); 5) przeprowadza analizę i interpretację co najmniej jednego z następujących tekstów: c) D. Hume, <i>Badania dotyczące rozumu ludzkiego</i> (fragment).

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną odpowiedź.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A 2.

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] formułuje [...] tezy filozoficzne, prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...].	II.1. Problematyka epistemologiczna w filozofii XVII i XVIII w. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje epistemologiczne stanowiska empirystów, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] empiryzm D. Hume'a i jego sceptyczne konsekwencje).

Zasady oceniania

1 pkt – za trafną odpowiedź wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Opinia wyrażona przez Davida Hume'a w przytoczonym fragmencie tekstu jest niezgodna z założeniami jego filozofii. Według Davida Hume'a nie można zasadnie twierdzić, iż istnieje konieczny związek przyczynowy, ponieważ wiarygodna wiedza może pochodzić jedynie z doświadczenia (ewentualnie dotyczyć związków między ideami), doświadczenie zaś nie pozwala uchwycić koniecznego związku między zdarzeniami (przyczyną a skutkiem); stwierdzić możemy jedynie następstwo czasowe między nimi.

Zadanie 9. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] formułuje [...] tezy filozoficzne, prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty [...]; prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	II.1. Problematyka epistemologiczna w filozofii XVII i XVIII w. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje epistemologiczne stanowiska empirystów, rekonstruuje wspierające je argumenty ([...] empiryzm D. Hume'a i jego sceptyczne konsekwencje); 4) przedstawia epistemologię I. Kanta jako rozwiązanie sporu empiryzmu z racjonalizmem (objaśnia pojęcia [...] kategorii intelektu – przyczyny i substancji).

Zasady oceniania

2 pkt – za trafne przedstawienie stanowiska Immanuela Kanta i wskazanie różnicy.

1 pkt – za trafne przedstawienie stanowiska Immanuela Kanta.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie**Przykładowa odpowiedź:**

Stanowisko Immanuela Kanta: według Immanuela Kanta ludzki umysł wyposażony jest w aprioryczne formy rozumu (kategorie) i jedną z takich form (kategorii) jest przyczynowość.

Różnica: David Hume twierdzi, że związek przyczynowy nie jest związkiem koniecznym; nie można zasadnie wykazać, iż zachodzi konieczny związek między zdarzeniami (przyczyną a skutkiem). Immanuel Kant twierdzi, że związek przyczynowy jest związkiem koniecznym.

Zadanie 10. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	II.5. Problematyka nowożytnej filozofii dziejów i filozofii polityki po rewolucji francuskiej. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje [...] koncepcje w porewolucyjnej filozofii polityki, rekonstruuje wspierające je argumenty (liberalizm J.S. Milla i jego związek z utylitaryzmem i indywidualizmem [...]). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

- 3 pkt – za poprawne podanie nazwy stanowiska Johna Stuarta Milla, jego wyjaśnienie oraz za przedstawienie związku między stanowiskiem a zasadą niekrzywdzenia.
- 2 pkt – za poprawne podanie nazwy stanowiska Johna Stuarta Milla oraz jego wyjaśnienie LUB za wyjaśnienie stanowiska Milla i za przedstawienie związku między nim a zasadą niekrzywdzenia.
- 1 pkt – za podanie poprawnej nazwy stanowiska Johna Stuarta Milla LUB za jego wyjaśnienie.
- 0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Nazwa stanowiska: liberalizm LUB indywidualizm

Wyjaśnienie: liberalizm to pogląd na gruncie filozofii polityki, głoszący prymat jednostki nad wspólnotą oraz upatrujący w wolności człowieka – zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej – naczelną wartość.

Związek między stanowiskiem a zasadą niekrzywdzenia: zasada niekrzywdzenia respektuje kluczowe dla liberalizmu przekonanie, iż wolność jednostki jest jedyną bezdyskusyjną wartością. Założeniem zasady niekrzywdzenia jest przekonanie, że krzywdzenie innych stanowi pogwałcenie wolności osoby krzywdzonej. Granicą wolności jednostki jest wolność innych jednostek. Można więc usprawiedliwić ograniczenie wolności jednostki o ile wykaże się, że jednostka ta w nieuprawniony sposób narusza wolność innej (innych) jednostki.

Zadanie 11. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	II.5. Problematyka nowożytnej filozofii dziejów i filozofii polityki po rewolucji francuskiej. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje [...] koncepcje w porewolucyjnej filozofii polityki, rekonstruuje wspierające je argumenty (liberalizm J.S. Milla i jego związek z utilitaryzmem i indywidualizmem [...]). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

2 pkt – za prawidłowe sformułowanie argumentu na rzecz stanowiska Johna Stuarta Milla oraz przeciw temu stanowisku.

1 pkt – za prawidłowe sformułowanie argumentu na rzecz stanowiska Johna Stuarta Milla LUB za sformułowanie argumentu przeciw temu stanowisku.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Argument za: skoro istotą bycia człowiekiem jest wolność, a jedynym ograniczeniem wolności jest wolność innych, to każde działanie podmiotu, które nie wpływa na innych, jest dozwolone.

Argument przeciw: można zasadnie twierdzić, że kontrowersyjne działania podmiotu, które bezpośrednio nie krzywdzą innych, mogą być uznane za działania krzywdzące ich pośrednio; można na przykład twierdzić, że pewne zachowania podmiotu negatywnie wpływają na innych (np. mogą być gorszące lub demotywujące).

Zadanie 12. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozpoznaje i rozumie problemy (pytania) filozoficzne; rozumie filozoficzne rozwiązania tych problemów i wspierające je argumenty [...]. II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów filozoficznych. [...] Zdający rekonstruuje problemy (pytania) zawarte w tekście filozoficznym lub takie, na które tekst stanowi odpowiedź [...].	II.4. Problematyka etyczna w filozofii nowożytnej. Zdający: 1) rekonstruuje i porównuje koncepcje moralnej oceny czynów [...] ([...] utilitaryzm J.S. Milla). II.5. Problematyka nowożytnej filozofii dziejów i filozofii polityki po rewolucji francuskiej. Zdający: 3) rekonstruuje i porównuje [...] koncepcje w porewolucyjnej filozofii polityki, rekonstruuje wspierające je argumenty (liberalizm J.S. Milla i jego związek z utilitaryzmem i indywidualizmem [...]). V. Umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów filozoficznych. Zdający: 1. rekonstruuje zawarte w tekście problemy, tezy i argumenty.

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawne wyjaśnienie zasady użyteczności oraz za podanie rozstrzygnięcia wraz z poprawnym uzasadnieniem.

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie zasady użyteczności.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

Zasada użyteczności: zasadę tę John Stuart Mill nazywa zasadą największego szczęścia. Zasada ta głosi, że czyny są dobre, jeżeli przyczyniają się do szczęścia, a złe, jeżeli przyczyniają się do nieszczęścia, przy czym przez szczęście rozumie się przyjemność i brak cierpienia a przez nieszczęście – cierpienie i brak przyjemności.

Rozstrzygnięcie i uzasadnienie: tak, skrzywdzenie niewinnych ludzi jest w pewnych okolicznościach dopuszczalne moralnie (usprawiedliwione moralnie). W pewnych okolicznościach można skrzywdzić niewinnych ludzi, ponieważ może się okazać, że będzie to jedyny sposób zapobieżenia większemu nieszczęściu. Wybór takiego działania (skrzywdzenie niewinnych ludzi) jest wyborem koniecznym w tym sensie, że jego nie podjęcie spowoduje większe nieszczęście, np. można uwięzić kilku niewinnych ludzi, jeżeli to zapobiegnie zamieszkom w mieście. W przypadku wybuchu zamieszek, unieszczęśliwionych zostanie wielu ludzi.

Zadanie 13. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 6. objaśnia i wykrywa niektóre typy błędów logicznych występujące w rozumowaniach niesformalizowanych, jak: ekwiwokacja, regres w nieskończoność, błędne koło, przesunięcie kategoryjne, <i>non sequitur</i> .

Zasady oceniania

2 pkt – za trafne wymienienie trzech typów błędów logicznych oraz za prawidłowe scharakteryzowanie jednego z nich na odpowiednio dobranym przykładzie.

1 pkt – za trafne wymienienie trzech typów błędów logicznych LUB za prawidłowe scharakteryzowanie jednego z nich na odpowiednio dobranym przykładzie.

0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Typy błędów logicznych:

- błędy w rozumowaniu (np. *non sequitur*)
- błędny metodologiczny (np. błędne koło w definiowaniu)
- błędy semiotyczne (np. *amfibolia*)

Nazwa wybranego błędu logicznego i jego charakterystyka:

- *non sequitur* – błąd w rozumowaniu polegający na tym, że wniosek nie wynika logicznie z przesłanek, np. ze zdania: „w tym roku matura z filozofii była względnie łatwa”, nie wynika twierdzenie, że „w przyszłym roku matura z filozofii będzie trudniejsza”;
- błędne koło (bezpośrednie) w definiowaniu – gdy w definiensie pojawia się definiendum (termin definiowany), np. gdy objaśniając termin „profesor filozofii” w definiensie umieszcza się formułę: „to profesor zajmujący się filozofią”. Taka definicja jest przykładem wyjaśniania „tego samego przez to samo” (inna nazwa tego błędu to „*idem per idem*”);
- *amfibolia* (wieloznaczność składniowa) – błąd polegający na niewłaściwej strukturze (składniowej lub gramatycznej) wypowiedzi, powodującej różne rozumienie tej wypowiedzi. W wypowiedzi: „dziesięciu sprawiedliwych zatrzymało tornado”, nie wiadomo, czy „dziesięciu sprawiedliwych” ludzi spowodowało, że tornado zostało powstrzymane, czy też tornado zatrzymało, w określonym miejscu, „dziesięciu sprawiedliwych”.

Uwaga: wystarczy wyjaśnienie jednego z wymienionych przez zdającego błędów.

Zadanie 14. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi. Zdający [...] prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi.	IV. Umiejętności logiczne. Zdający: 2. stosuje metodę zerojedynkową do rozstrzygania prostych schematów rachunku zdań (np. $(p \rightarrow q) \wedge q \rightarrow p$); 3. odróżnia przesłanki i wniosek w rozumowaniu i potrafi wskazać przesłankę, która nie jest wyrażona wprost.

Zasady oceniania

- 2 pkt – za poprawne zapisanie schematu logicznego oraz ocenę rozumowania pod względem jego poprawności logicznej z wykorzystaniem metody zerojedynkowej.
1 pkt – za poprawne zapisanie schematu logicznego.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Schemat logiczny:

$$(p \rightarrow q) \wedge p \rightarrow q$$

Sprawdzenie metodą zerojedynkową:

$$(p \rightarrow q) \wedge p \rightarrow q$$

$$\begin{matrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \end{matrix}$$

Ocena: rozumowanie jest poprawne formalnie.

Zadanie 15. (0–25)

II. Tworzenie wypowiedzi.

Zdający formułuje podstawowe pytania (problemy) oraz tezy filozoficzne, prawidłowo rekonstruuje poznane argumenty; porównuje różne rozwiązania tego samego problemu; jasno prezentuje własne stanowisko w dyskusji, popiera je rzetelną argumentacją oraz przykładami; prawidłowo posługuje się pojęciami filozoficznymi, stosuje argumentację filozoficzną do rozpatrywania problemów życia codziennego i społecznego.

Kryteria oceniania wypracowania z filozofii

Kryterium			Punktacja		Max. liczba punktów
					25
I Sformułowanie stanowiska	Jasne sformułowanie stanowiska (tezy lub hipotezy), które lokuje się w problematyce pracy.		3		3
	Stanowisko lokuje się w problematyce pracy, ale jest sformułowane nieprecyzyjnie.		2		
	Niejednoznaczny związek między stanowiskiem a problematyką pracy lub brak stanowiska, a jedynie kontekst wskazuje na przekonania zdającego.		1		
II Uzasadnienie stanowiska	a) Adekwatne	Uzasadnienie jest bezpośrednio odniesione do stanowiska (wszystkie argumenty wiążą się ze stanowiskiem i przyjętym sposobem rozwiązania problemu).	3	3	18
		Luźny związek uzasadnienia ze stanowiskiem – zdający dostarcza argumentów w sprawie drugorzędnych elementów przyjętego rozwiązania problemu.	1		
	b) Trafne	Uzasadnienie poprawne zawierające argumenty za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu – kontrargumenty (argumenty zgodne oraz logicznie poprawne za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu). Odwołania do wiedzy nie zawierają błędów rzeczowych i logicznych.	4	4	
		Uzasadnienie na ogół poprawne zawierające argumenty za przyjętym rozwiązaniem problemu i przeciw przyjętemu rozwiązaniu (poprawne oraz na ogół logiczne). Nieliczne usterki rzeczowe i jeden błąd logiczny.	3		
		Na ogół poprawne argumenty tylko za przyjętym rozwiązaniem problemu . Nieliczne usterki rzeczowe i jeden błąd logiczny.	2		
		Argumenty błędne. Rozumowanie zawiera sądy wzajemnie sprzeczne, zawiera rozumowania <i>non sequitur</i> . Liczne błędy rzeczowe (w tym rażące) i logiczne.	1		
	c) Pogłębione	Rozbudowana argumentacja i kontrargumentacja. Zdający posługuje się więcej niż 1 argumentem za swoim stanowiskiem i więcej niż 1 argumentem podważającym	4	4	

		stanowisko; rozpatruje problem z więcej niż 1 punktu widzenia). Argumenty są ważne (istotne), ich wprowadzenie uzasadnione jest przez zdającego. Swobodne posługiwanie się wiedzą i terminologią filozoficzną.			
		Argumentacja zrównoważona – zdający posługuje się przynajmniej 1 ważkim argumentem i 1 kontrargumentem. Uzasadnienie argumentacji wystarczające dla zrozumienia stanowiska zdającego. Sporadyczne użycie pojęć filozoficznych.	3		
		Argumentacja wąska – zdający przywołuje jedynie argumenty, a brak kontrargumentów lub odwrotnie. Uzasadnienie argumentacji ogólnikowe. Pojedyncze użycie pojęć filozoficznych lub ich brak.	2		
		Argumentacja wąska –zdający przywołuje jedynie argumenty, a brak kontrargumentów lub odwrotnie. Argumenty lub kontrargumenty nieistotne (drugorzędne). Uzasadnienie powierzchowne (infantylnie).	1		
	d) Krytyczne	Uzasadnienie obejmuje analizę krytyczną argumentów i kontrargumentów, zdający rozważa racje przemawiające na rzecz danych argumentów i uzasadnia wprowadzenie kontrargumentów.	4	4	
		Analiza krytyczna obecna, ale w stopniu niewystarczającym, np. bez uzasadnienia kontrargumentacji.	2		
	e) Nawiązania do innych dziedzin kultury	Zdający swobodnie nawiązuje/wykazuje związek między filozofią a innymi dziedzinami kultury (literaturą, sztuką).	3	3	
		Zdający w niewielkim stopniu nawiązuje do innych dziedzin kultury.	2		
III Kompozycja pracy	Poprawna i przejrzysta kompozycja pracy – wyodrębnione i konsekwentnie uporządkowane części pracy niezbędne do jasnego sformułowania i uzasadnienia stanowiska.		2	2	
	Zaburzenia w kompozycji pracy.		1		
IV Poprawność językowa	Praca napisana językiem komunikatywnym i na ogół poprawnym pod względem składniowym, leksykalnym, frazeologicznym, fleksyjnym, ortograficznym i interpunkcyjnym.		2	2	
	Praca napisana językiem w większości komunikatywnym. Występują błędy fleksyjne, leksykalne, frazeologiczne, ortograficzne i interpunkcyjne.		1		

